

# SVINÖ BY

Svinö har antagligen fått sitt namn efter att man helt enkelt släppte ut svin på bete på ön. I skrift nämns byn på 1400-talet, men förmodligen är byn befolkad redan på 1100–1200-talen, liksom de andra byarna i Lumparland.



En gammal bod vid byhamnen



Svinöbo på kaffebjudning 1920-talet. Alla i byn var bjudna av en fiskarfamilj från Houtskär, Västerfjärden i bakgrunden.



En bild från tidiga 1960-talet från byhamnen

Svinö gränsar i nordväst till Krogstad viken. Där hade man en gång ett sund och det gick att komma direkt via sundet till Västerfjärden. Någon gång under 1400-talet har där funnits en bro över sundet.

Man vet från gamla protokoll att det även på 1600-talet fanns en bro över sundet, eftersom det fanns en vilja från Lemlands håll att bygga ett nytt kapell för Lumparland i Svinö, så att lemlänningarna skulle få en kortare väg till kyrkan, speciellt de som bodde i Granboda, Haddnäs och Vessingsboda byar.

Det blev ingen kyrka i Svinö, och man kan tänka sig att det berodde på protester från lumparlänningarna, eftersom de då själva fått en mycket längre resväg till sin kyrka.

Svinöborna själva har dock alltid haft en god relation till Lemland, och speciellt under bondesejglingen under 1800-talet hade man affärer ihop.

## Bondesejglingen



Rosa skonarskepp byggd 1863 vid Furuholm för D.F. Söderlund

På 1800-talet fanns det tre skeppgårdar i Svinö; Norrgårds, Åkerlunds och Södergårds.

På Södergårds bodde kanske den mest framgångsrike redaren D. F. Söderlund (1821–1898). Han var även en duktig skeppsbyggmästare. Hans bror Karl Gustav Sjöwall i Krogstad var också han en duktig båtbyggare. De båda bröderna hade förmodligen lärt sig sin yrkesskicklighet av fadern, Daniel Ferdinand Mickelsson som också ägde skutor. Båtarna byggdes för det mesta på varvet vid Lumparsund på Furuholmen. Det kom båtbyggare från finska Österbot-



ten till flera byggen. Det beställdes även fartyg från Österbotten av Svinöredare.

Av båtar som hörde hemma i Svinö kan nämnas bl. a. Rosa, Thekla, Siren, Furstelea, Emanas och Elpis.

Det kan också nämnas att det flyttade en glasmästare till byn på 1860-talet.

Norrgårds i Svinö, Pojken Mikael Sjögren och Karl Oskar o. Anna S. o. Viktoria



Åländska sjömän i Grimsby i England på 1890-talet. Stående i mitten Johan Daniel Söderlund skeppare och bonderedare i Södergårds.



Anders Johan Åkerlund (1834–1892) skeppare, bonderedare och korrespondentredare.



Båtsmanstorp i Svinö

## Båtsmanstorp

De mindre gårdarna och torpen är belägna på den östra sidan av Svinö. Även byns hamn finns här. På vägen till hamnen finns ett boningshus som ursprungligen var ett gammalt båtsmanstorp från den tiden Åland och Finland hörde till Sverige. De svenska soldattorpens motsvarighet på Åland var båtsmanstorp. Fyra bönder var tvungna att hålla en båtsman med hus och så mycket jord att han kunde ha en ko och gifta sig.

## Lite kulturhistoria

I ett prostvisitationsprotokoll från 1853 kan man läsa att en viss Hedwig Eriksdotter undervisat barn i läsning och skrivning i Svinö. På den tiden fanns det inte några skolor i Lumparland. Man kan bara gissa att hon hade lärt sig skriva och läsa av sin mor som var född i Raumo stad, som dotter till borgare och byggmästare A. Tibiander.

På 1940-talet vistades konstnären och författaren Tove Jansson i byn. Det berättas att hon hade varit och målat, på en åker. Mitt under sitt målning hade hon blivit jagad upp i ett trä av en stor tjur. Där uppe hade hon fått sitta en bra stund innan byns ungdomar hade hört hennes rop och "räddat" henne därifrån.

## Fornlämningar

I norra delen av byn hittar man rösen från bronsåldern eller från järnåldern, ca 500 år f. Kr. Dessa fynd är faktiskt de äldsta man hittat i Lumparland.

Vid farleden söder om Svinö, på ön Lilla Tiströnholmen, finns det en stenkompass som visar åtta väderstreck. Tio meter väster om stenkompassen finns en njurformad jungfrudans (stenlabyrint).

Även vid Stora Tiströnholmen har det funnits en jungfrudans, som dock inte har hittats vid de senaste inventeringarna av landskapets museibyår.



Lumparlands kommun

Läs mer på | [www.lumparland.ax](http://www.lumparland.ax)